

NIHADA BEĆIROVIĆ-GABELJIĆ

IN MEMORIAM

TAKO JE GOVORIO KARAHASAN

Tri puta sam upoznala Karahasana. Putevi su nam se sreli mnogo ranije nego mi sami. U srednjoj školi otkrila sam Šahrijarov prsten i tada se prvi put srećem s Karahasanom, književnikom, u čijem djelu sam pronašla riječi koje sam osjećala, ali nisam bila sposobna da ih sebi objasnim. Divila sam se njegovom umijeću pisanja iz razloga što je o surovim životnim prilikama uspijevao pisati jednostavno, pitko i nadasve istinito.

Erotika je kao umjetnost, mudrovao je dalje Faruk, ona je toliko lijepa i potpuna da naprosto ne može biti plodna u ovome ovakvom svijetu u kojem plodovi dolaze iz manjka ili, u najboljem slučaju, iz bola. Ne gradim ja s tobom erotski odnos da bismo proizvodili djecu, erotski odnos nam treba da jedno drugome otkrijemo o sebi sve pa i ono što sami o sebi nismo znali i ne bismo saznali jer se samo kroz potpun erotski odnos može saznati. Jedino mi umjetnost može o nekome drugom dati znanja koja mi izgledaju kao moje vlastito iskustvo i tako mi omogućiti da se na trenutak uselim u njega, da se prividno osjetim kao on, pa tako bolje razumijem i znam sebe samoga kad se vratim u sebe; jedino mi erotika daje o meni znanja kroz mene samoga, budeći u meni potrebu da se dajem tebi; eto zato je erotika umjetnost – tehnika koja mi daje znanja o meni. Sva ostala ljudska znanja vode me izvan mene i nastoje mi sakriti mene praveći se da mi otkrivaju svijet. Zato su umjetnosti, u koje nesumnjivo spada i erotika, jedina znanja koja čovjeka vode prema njemu samome. (Karahasan, 1994, str. 28)

Na studiju književnosti upoznala sam profesora Karahasana. To je bilo jedno posebno otkriće. Nikada nisam naročito voljela nastavnike i profesore, nikada me naročito niko od njih nije dojmio, niti svojim znanjem, niti načinom predavanja, niti pristupom učenicima i studentima, uvijek

sam imala neku vrstu otpora prema njima, sve do trenutka kada je profesor Karahasan stao ispred nas i rekao: “Moje velepoštovane dame i gospodo, dobar dan. Ja sam Dževad Karahasan i na mojim predavanjima je dozvoljeno sve osim unaprijed slagati se sa mnom!” Kao prvi zadatak dobili smo da pišemo jednočinku o temi koju smo sami birali. Napisala sam svoju, predala je profesoru, a onda smo nakon nekoliko dana pojedinačno imali konsultacije kod profesora. Nakon što je pročitao moju dramicu, prvo što mi je rekao bilo je: “Draga kolegice, Vama je bliži Ivan Raskoljnikov nego Vaš prvi komšija”. Nakon kraće šutnje, odgovorila sam: “Da, profesore, to je tačno!”. Profesor se podsmjehnuo i nastavio: “Ja Vas ne pitam da li je to tačno ili nije, ja znam da je to tačno, moje pitanje je zašto je to tako?” Nijemo sam gledala u profesora, duboko u sebi sam znala zašto je to tako, ali nisam mogla da odgovorim. Umjesto toga rekla sam: “Ne znam, ni ja sebi ne mogu to objasniti.” Zatim je profesor pogledao u mene, znajući da ne govorim istinu, i kazao: “Rekao bih da ste prerano upoznali život! (...)” Sve to saznao je i iščitao iz moje jednočinke u kojoj uopće nisam pisala o sebi. Profesor je tada upoznao mene.

Njegova maratonska predavanja, kako smo ih zvali, nikada nisam propustila, nekada je bilo mučno silaziti u sebe i otkrivati se sam sebi, nekada bolno, a nekada je pričinjavalo zadovoljstvo. “Svaka spoznaja boli”, govorio je. I boljele su, i sada bole. Nikada se niti jedan profesor u mome školovanju nije bavio mnome na takav način, nije me promicao dalje od mojih očekivanja, osim profesora Karahasana. “Privilegija je studirati književnost, Vi se pet godina bavite sobom, i puno pametnih ljudi se bavi Vama” – govorio je. Na njegovim predavanjima zaista je tako bilo. Govorio je da nam neće predavati ono što piše u knjigama, jer to možemo i sami čitati, predavat će nam ono što tamo ne piše.

Od nas je zahtijevao da mnogo pišemo, svake sedmice imali smo vježbu koju je trebalo napisati i predstaviti na predavanju, a svaki je kolega imao priliku dati svoje mišljenje, sugestiju, komentar. Tako smo se oblikovali. Sve što znam o sebi i književnosti znam jer me profesor podučio i otkrio mi svijet kakav do tada nisam poznavala. Ne znam tačno vrijeme i mjesto kada

sam osjetila da mi je profesor postao prijatelj, ali znam da jesam. U jednom trenutku studija sam ga počela doživljavati izuzetno bliskim. U profesoru sam imala prijatelja, a u prijatelju profesora. Osjećala sam slobodu da pitam, da budem slaba, da znam i da ne znam, osjećala sam da mogu sve, jer je svaku moju ideju podržavao, čitao moje radove i želio da pišem. “Pišite kolegice, samo pišite, jer ruka ne laže, tijelo ne zna da laže.”

Sjećam se trenutka kad sam trebala birati mentora. Profesor Karahasan već sedam godina nije uzimao mentorstva kandidatima s postdiplomskog studija, njegovi kandidati bili su samo studenti trećeg ciklusa. Mjesecima smo se ubjeđivali. Ja njega da želim da bude moj mentor, a on mene *da ne može, da je stari đuturum, da će biti teško raditi s njim, da je dugo odsutan*. Na kraju sam postala njegovo “mentorče”. Nakon dvije godine, kada sam napisala rad, molila sam profesora da odbranu rada pomjerimo u narednu akademsku godinu. Odgoda je značila da gubim pravo zlatne značke, ali u tom trenutku na prvom mjestu bilo je rješavanje egzistencijalne situacije. Profesor je tada rekao: “Naravno, pomjerit ćemo odbranu. Ti radi šta trebaš, a ja ću hodati okolo i pričati da si lijena i da nećeš da radiš.”

Kada sam završila studij, nastupio je veoma težak period u mom životu, kako to obično biva kada se mlada osoba susretne sa životnim izazovima. Jednom sam, sasvim slučajno, srela profesora. Razgovor je bio neobičan: pitao me kako sam, šta radim. Kratko sam mu odgovorila: “Ne snalazim se.” Njegov odgovor bio je neočekivan: “Kako si me sad obradovala, baš mi je drago da je tako.” Ostala sam u čudu, pokušavala da mu objasnim da se nisam snašla, da sam ga možda iznevjerila, da skoro pa ni koraka nisam dalje napravila. A on je na sve to odgovorio: “Da si mi rekla kako si se snašla u ovom i ovakvom svijetu, nikad se više ne bih pozdravio s tobom!” Tada sam shvatila koliko čovjeku znači podrška onih koji ga razumiju. Tako je govorio Karahasan, njegove riječi su imale snagu da čovjeka ohrabre, da ga učine boljim, da ga podstaknu na naredni korak.

Nekoliko godina poslije tog susreta postala sam njegova radna kolegica. Kada bi me upoznao s drugima, govorio je: “Ovo je moje mentorče.” Osjećala sam se privilegirano, ne krijem.

Otkrivajući Karahasana kao pisca, profesora, prijatelja i radnog kolegu čini mi se da se sve njegove uloge mogu spojiti u jednu – Čovjek. U svakoj od ovih uloga bio je nenadmašiv i neponovljiv: pisac raskošnog stila, pronicljiv, velikan u punom značenju te riječi. Pri tome skroman, željan da čuje drugog, da ga sasluša sjećajući trenutka kada je posljednji razgovor završen. Karahasan nije samo slušao šta ljudi govore nego je zaista i čuo njihove riječi.

Odlazak Karahasana doživjela sam kao lični gubitak, kao prazninu koju ništa ne može nadomjestiti. Kada je izašla njegova posljednja knjiga *Uvod u lebdenje*, dogovarali smo promociju, planirali smo je napraviti kada se vrati u Sarajevo, krajem maja. Uvijek mi je na knjigama pisao posebne posvete. Radovala sam se promociji i posveti.

Ipak, ova knjiga ostala je bez posvete, a svijet je ostao bez velikog pisca i još većeg čovjeka.

Na kraju nam, kako to uvijek biva kada se rastajemo, ostaju sjećanja. Njih ćemo prenositi budućim generacijama žaleći što oni koji dolaze neće imati priliku upoznati velikog Karahasana. Čovjeka koji je sva svoja obećanja ispunjavao, a na tragu i ovo o dolasku u Sarajevo. Profesor je zaista došao krajem maja u Sarajevo, legao u harem Ali-pašine džamije, živ, preživ!